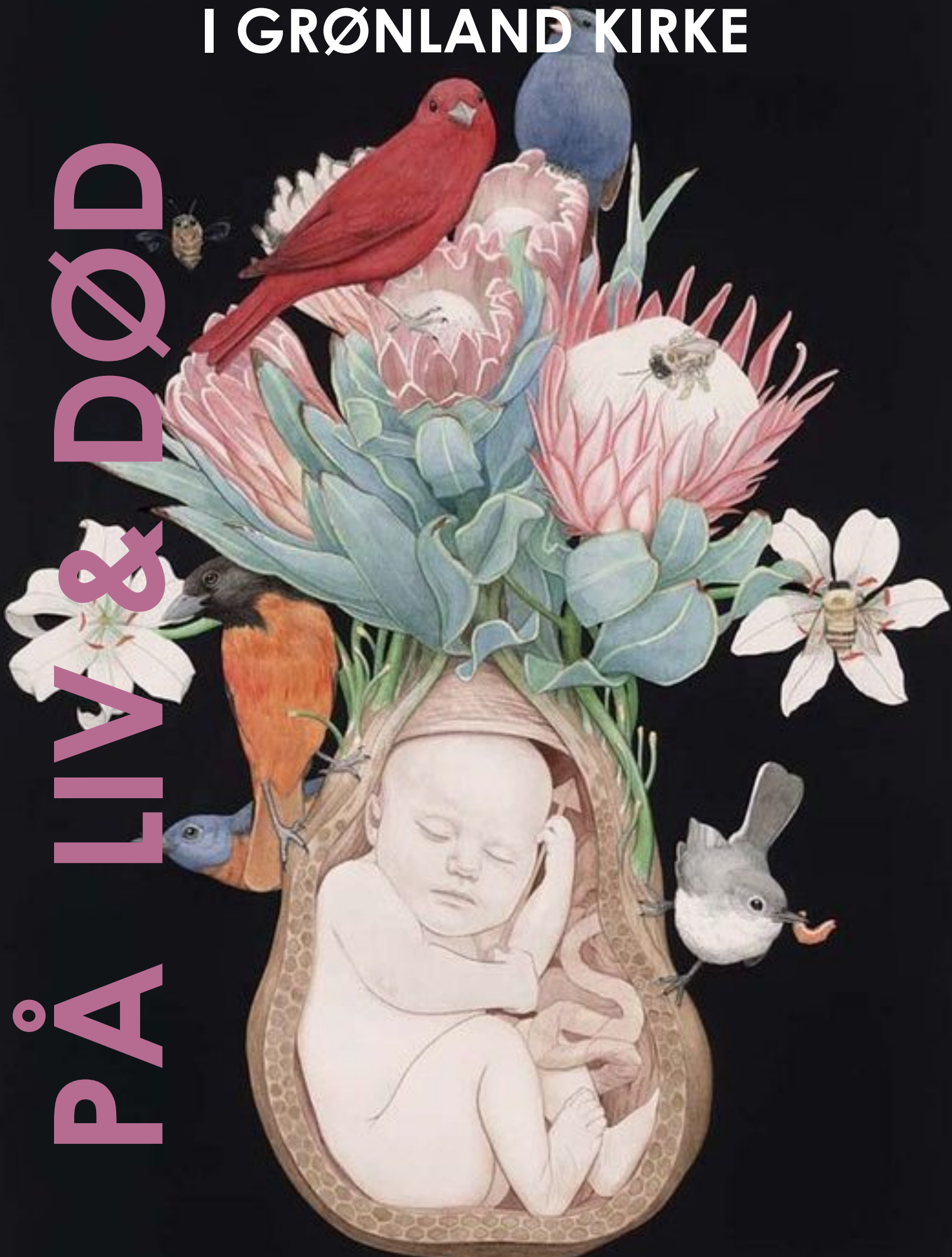

I GRØNLAND KIRKE

PÅ LIV & DØD

SØNDAG 26. OKT. - SØNDAG 1. NOV

OVERSIKT OVER UKESPROGRAMMET

Søndag 25. okt kl. 11.00 : Gudstjeneste —Innledning til temauka

Tirsdag 27. okt kl. 16.00-18.00 : «Tirsdager i Grønland kirke» med middagsvafler med Hallovenn-edition (påmelding)

Onsdag 28. okt kl. 15.00—17.30: Workshop for barn

Onsdag 28. okt kl. 19.00 : Samtale med Linn Stalsberg og Cecilia G. Salinas «Hva er da et menneske?»

Torsdag 29. okt kl. 19.00 : «Inni er vi alltid unge?»

Samtale med Sissel Gran

Fredag 20. okt kl. 19.00 : «Memento Mori» - samtale med Åste Dokka og Thorgeir Kolshus

Lørdag 31. okt kl. 20.30 : Konsert

Søndag 1. nov kl. 11.00 : Allehelgens Gudstjeneste

Søndag 1. nov kl. 12.00-14.00 : Åpen kirke & utdeling av lys til grav/ diktvegg

Søndag 1. kl. 18.00 : Konsert med St. Hallvard- guttene

PÅ LIV & DØD I GRØNLAND

«Et menneske kommer til verden, det vandrer rundt i en ham av støv, det lever og spreller og strir en tid, det trekkes med sykdom og urett og savn. Så dør det og går i glemme og blander sitt støv stille med jordens.»

Slik åpner Gabriel Scott den berømte romanen *Kilden* og viser hvor vakkert og brutalt kort et menneskeliv kan oppsummeres.

Det er vanskelig å snakke om døden uten å snakke om livet. Og vica versa. Derfor skal det handle om begge deler- liv og død - når vi setter av en hel uke til å dvele ved dette i Grønland kirke. Kan det komme noe godt ut av å dvele ved døden, lurere du kanskje på?

Ja, det tror vi. Det går an å bli venn med døden. Du som nå holder dette hefte i hånden og leser dette skal dø en gang. Om det hersker det ingen tvil. Memento Mori – husk du skal dø!, sa de gamle romerne for å sette sitt liv og sine handlinger i perspektiv. Og akkurat det skal vi forsøke å gjøre denne uka når vi inviterer ulike gjester til temakvelder, holder konsert og ikke minst allehelgensmesse hvor vi skal minnes de kjære vi har mistet.

Med døden som horisont tvinger det seg frem et livsalvor – men kanskje også livsglede?

og et spørsmål om hvordan vi skal leve og hva vi skal bruke tida vår til. Kunsten er lang og livet er kort, som det heter. Hva er verdt å bruke tida på? Er noe bedre enn noe annet? Hva er meninga med livet og hva skjer med oss etter døden?

Ulike teologer og filosofer har opp gjennom tida gitt ulike svar på disse spørsmålene, og det samme skal vi forsøke å gjøre denne uka. Vi lar likegodt poeten Arne Ruset få innlede uka:

*Å leve
er ikkje akkurat det lettaste
som finst
ikkje alltid vakre roser
og fin musikk
men sidan no
dette orgelet likevel står her
kan vi vel spele litt på det*

GUDSTJENESTE SØNDAG

Vel møtt til Gudstjeneste 25. oktober kl. 11.00

Gudstjenesten innleder temauka «På liv & død i Grønland» og vil behandle temaet døden og frelse, livet og frelse. Hvordan henger dette sammen? I dagens evangelietekst spør folket Jesus; «Herre, er det få som blir frelst?» (Luk 13,23) og det blir også temaet.

Guttekoret St. Hallvard-gutene deltar i gudstjenesten og beriker salmer og liturgien i Grønland kirke denne dagen. Hans Dur Molvik (dirigent), Olav Rune Bastrup (organist), Lars Martin Dahl (prest).

TEKSTMEDITASJON

I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. Og jorden var øde og tom, og det var mørke over det store dyp, og Guds Ånd svevet over vannene. Og Gud sa: Bli lys! Og det ble lys. Og Gud så at lyset var godt, og Gud skilte lyset fra mørket. Og Gud kalte lyset dag, og mørket kalte han natt. Og det ble aften, og det ble morgen, dag én. Og Gud sa:

La det bli en hvelving midt i vannene, og den skal skille vann fra vann. Og Gud gjorde hvelvingen og skilte vannet som er under hvelvingen, fra vannet som er over hvelvingen. Og det ble slik.

Og Gud kalte hvelvingen himmel. Og det ble aften, og det ble morgen, andre dagen. Og Gud sa: La vannet under himmelen samles på ett sted, og la det tørre landet komme til syne. Og det ble slik. Og Gud kalte det tørre landet jord, og vannet som var samlet, kalte han hav. Og Gud så at det var godt.

1. mos 1-9

HALLOVENN

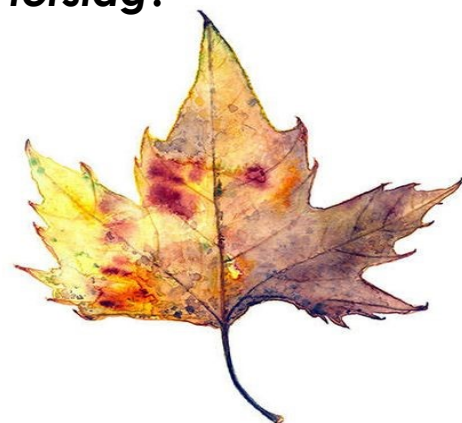
Nabolagstiltaket **«Tirsdager i Grønland kirke»** inviterer til **Halloween-kveld** med spennende og fargerike høst-vafler og utkledning for store og små! **Tirsdag 27. oktober kl. 16.00 - 18.00.**

(påmelding til 48035254 max. 35 stk)

Pris utdeles for kveldens morsomste kostyme!

Matsservering fra 16.00-17.00, sang og lek kl. 17.00, og i anledning Halloween har vi noen særlig utvalgte leker hvor vi bruker det store kirkerommet og snakker om vennskap.

«Trick or treat!», er det som forbindes med Halloween. Vi utfordrer dette utropet og ser på om vi kan finne på noe mer vennsbyggsbyggende å si. **Kanskje har du et forslag?**

WORKSHOP FOR BARN

**Velkommen til kreativ workshop onsdag 28. okt kl 15.00 - 17.30
for barn i alderen 9-10 år**

Vi samles fremme i kirka, og trosopplærer Ingvil leser historien om en gutt som heter Agi. Vi sitter på hver vår matte og holder god avstand.

Etter vi har lest historien skal vi sammen utforske noen filosofiske spørsmål knyttet til liv, død, håp og tro.

Etterpå skal vi lytte til musikk mens vi maler bilder.

Påmelding skjer via sms til Ingvil på 98 03 72 75. Det må være minst 4 påmeldte for at det skal bli gjennomført, og det er plass til maks 7 barn.

DEILIG ER JORDEN – MEN HVOR DEILIG?

Se for deg en ung student som på et gitt tidspunkt 11. september 2001 står på Manhattan og ser flyene krasje inn i tårnene på World Trade Center. Sjokket over det han er vitne til, virker ekstra sterkt inn på ungdommen med et overgjennomsnittlig skjørt og følsomt sinn. Men så går det noen timer og han roer seg litt ned. Han går hjem på hybelen sin, åpner laptopen og begynner å skrive. Det blir et dikt med en uforskammet frimodig tittel: «*Deilig er jorden...*»

Dette er ikke helt ulikt situasjonen da Bernhard Severin Ingemann skrev salmen alle kan og mange elsker. Sammen med en venn stod den 18 år gamle studenten på vollene rundt København en vinterkveld i 1807 og så engelskmennene angripe København med tungt artilleri. Blod fløt, mennesker stupte døde om kull, rundt seg så han lemlestede kropper. Den følsomme ungdommen var sjokkskadet. Men så fikk han samlet seg, han gikk hjem, grep gåsefjærpenne og begynte å skrive: «*Deilig er...*»

Hva i all verden tenkte han? Hadde hendelsen han var vitne til, gjort ham mentalt forstyrret? Jorden er så visst ikke mye deilig.

Teksten har hatt sin virkning. Den har oppnådd noe som krig og terror aldri har maktet: å beseire menneskers hjerter. I sin barnlige enkelhet er det i virkeligheten en genial tekst. Ingemann er nemlig en av de første i litteraturhistorien som tar barnet på alvor. Det som kommer til uttrykk i Ingemanns salme, er en innsikt i noe dypt menneskelig - vår iboende evne til tillit og til mottagelighet for det gode - egenskaper som barn har i særdeleshet og som gjør dem til eksempler på hva det vil si å være *troende*.

«*Deilig er jorden*» er en salme skrevet i tro og på tross. Når den vekker så sterke følelser i oss som den ofte gjør, er det fordi den vekker til live barnet i oss. Da vekkes også håpet til live, mottakeligheten for det uventede og troen på at liv skal seire over død. (Organist, Olav Rune Bastrup)

HVA ER DA ET (NYLIBERALISTISK) MENNESKE?

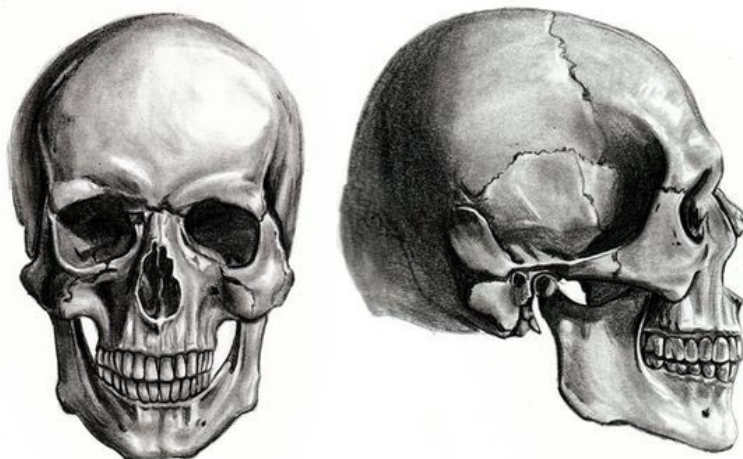
Vel møtt til samtale i Grønland kirke onsdag 28. okt kl. 19.00 med forfatter og sosiolog Linn Stalsberg og forsker og forfatter Cecilia Salinas. Begge har de skrevet om nyliberalismen.

For hundre år siden skrev Sigrid Unset det kjente sitatet: «Menneskenes tro forandres og de tenker annerledes om mange ting. Men menneskenes hjerter forandres aldeles intet i alle dager». Stemmer det at menneskenes hjerter aldri forandrer seg?

I Stalsbergs bok «Det er nok nå» skriver hun om hvordan nyliberalismen ødelegger mennesker. Er sjelen vår endret? I så fall: Hvordan? Hva slags menneske er det nyliberale menneske? Er vi avmektige overfor kapitalismens grep om hjertene våre?

Samtalen ledes av Ingrid Ribe-Nyhus, prest i Gamlebyen og Grønland menighet.

Inngang: Gratis. Det blir anledning for publikum å stille spørsmål til slutt

EG VEIT I HIMMELRIK EI BORG

Eg veit i himmerik ei borg,
ho skin som soli klåre,
der er kje synde eller sorg,
der er kje gråt og tåre.

Der inne bur Guds eigen Son
i herlegdom og æra,
han er mi trøyst og trygge von,
hjá honom eg skal vera.

Eg er ein fattig ferdamann,
må mine vegar fara
herfrå og til mitt fedreland,
Gud, meg på vegen vara!

Eg med mitt blod deg dyrt har
løyst,
eg inn til deg vil treda,
og gjeva hjarta mod og trøyst
og venda sorg til glede.

Er du meg tru og bruka vil
Guds ord og sakramente,
di synd er gløymd, di sorg vert
still,
di heimferd glad du vente!

Når verdi all som drivesand
med gull og glede viker,
då stend eg ved di høgre hand,
ein ven som aldri sviker.

Eg fattig hit til verdi kom
og rann av ringe røter,
fer herifrå med handi tom,
og dødens vald meg møter.

Men visst eg veit ein morgon
renn
då dødens natt skal enda.
Min lekam opp or gravi stend
og evig fryd får kjenna.

Så hjelp oss du, vår Herre Krist,
ditt blod for oss har runne:
Din beiske død har sant og visst
oss himmelriket vunne.

Me takkar deg til evig tid,
Gud Fader, alle saman,
for du er oss så mild og blid
i Jesus Kristus! Amen.

TEKSTMEDITASJON

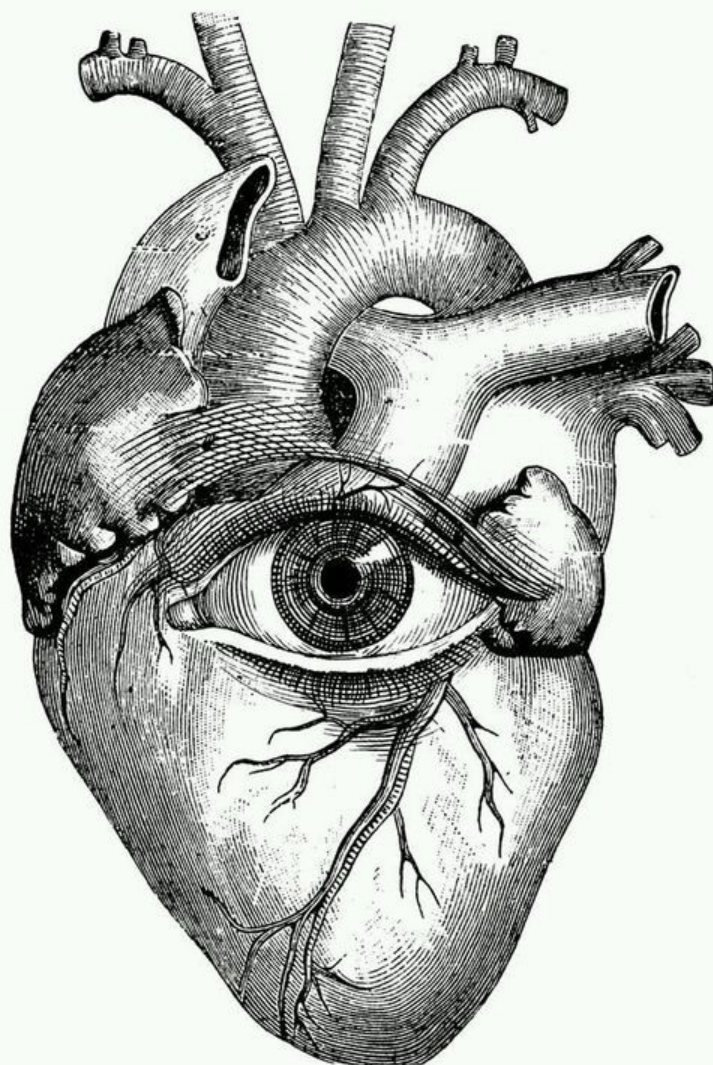
Se, Guds bolig er hos menneskene.

*Han skal bo hos dem,
og de skal være hans folk,
og Gud selv skal være hos dem.
Han skal være deres Gud.*

*Han skal tørke bort hver
tåre fra deres øyne,
og døden skal ikke være
mer,
heller ikke sorg eller skrik
eller smerte.*

For det som en gang
var, er borte

**- Johannes Åpenbaring
21,4**

INNI ER VI ALLTID UNGE

Vel møtt til samtalekveld med hele Norges kjærlighetsterapeut og forfatter Sissel Gran torsdag 29. okt kl. 19.00

Gran utgav nylig boka "Inni er vi alltid unge" - en bok om aldring. Hva skjer egentlig med oss når vi blir eldre, er det sant at vi alltid forblir den samme inni oss?

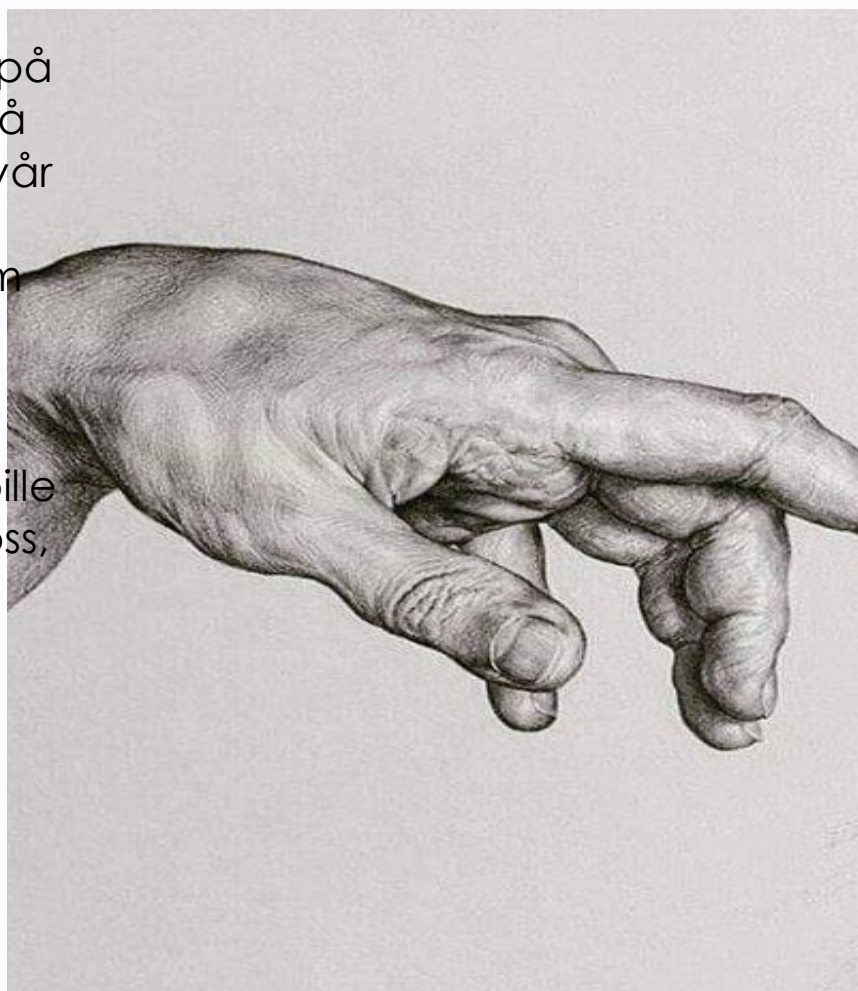
At Sissel Gran selv begynte å bli eldre, skjønte hun for noen år siden, forteller hun. -

"Jeg raste forbi Det norske teateret og plutselig ser jeg min egen mor i de store vindusflatene. Jeg skvetter til, for hun har jo vært død i mange år. Det er mitt eget speilbilde jeg ser, men nå ser jeg hvor lik jeg er henne. Alt jeg har gjort for å ikke likne henne, er forgjeves".

Denne kvelden samtaler prest Ingrid Ribe-Nyhus med Gran om vårt syn på aldring, vår vegring for å eldes og kanskje også vår angst for døden i en tid hvor den evige ungdom favoriseres?

Med oss har vi Svevngangar som vil spille to splitter nye låter for oss, fra det ferske albumet "Av Natt, av Ljos"

Gratis inngang

Jeg finner nok fram
Døden er ikke så skremmende som før.
Folk jeg var glad i
har gått foran og kvistet løype.
De var skogskarer og fjellvante.
Jeg finner nok fram.

- *Kolbein Falkeid*

DØD, HVOR ER DIN BRODD?

Velkommen til samtalekveld i Grønland kirke fredag 30. oktober kl. 19.00

Memento mori (husk at du skal dø) er den gamle visdommen som skal hjelpe oss til å leve livet her og nå. Men hva i alle dager har døden å lære oss om livet?

Er vi omringet av dødskrefter? Miljøkrise, perfeksjonisme, tidstyver, egoisme, hat, løgn. Hvordan kan vi befri oss og leve «et enklere liv» og hva i all verden er et enklere liv? Tenker mennesker likt om liv og død, eller hva slags kulturelle forskjeller fins det og hva har det å si for menneskers liv? Hvor like er vi egentlig i døden? Og hva mener vi når vi sier «jeg tror på legemets oppstandelse» i kirkens trosbekjennelse?

Hvor samtalen går vet vi ikke helt, men den vil omhandle mye av, eller alt dette. I samtale med sokneprest Lars Martin Dahl er Åste Dokka (teolog, forfatter, redaktør) og Thorgeir Kolshus (antropolog ved Oslo Met og spaltist i Aftenposten).

De vil bli måtte svare på vegne av døden: «Død, hvor er din brodd?»

TEKSTMEDITASJON

«Ved daggry den første dagen i uken kom kvinnene til graven og hadde med seg de velluktende oljene som de hadde laget i stand.

Da så de at steinen var rullet fra graven. Og de gikk inn, men fant ikke Herren Jesu kropp. De visste ikke hva de skulle tro, men med ett sto det to menn hos dem i skinnende klær.

Kvinnene ble forferdet og bøyde seg med ansiktet mot jorden. Men de to sa til dem: «Hvorfor leter dere etter den levende blant de døde?»

- Luk 24, 1-6

LIVETS TRE

REFORMASJONSDAGEN LØRDAG 31. OKTOBER

«Om jeg visste at verden gikk under i morgen, ville jeg likevel gå ut i min hage og plante et epletre i dag.» Et sitat av Martin Luther (kanskje).

I kirkehagen utenfor Grønland kirke står det et epletre. Epletreet ble hentet i Wittenberg og var en av 95 trær som alle hadde en av Luthers 95 teser knyttet til seg. Vårt tre korresponderer med tese 11 og ble tatt imot i Wittenberg i anledning 500 årsjubileet for reformasjonen og fraktet til Oslo av Thomas Backhofen og Jarle Kottmann. Treet skal nå ha permanent adresse i kirkehagen.

Sitatet er noe av det fineste Luther aldri sa. Dette apokryfe Luther-utsagnet er faktisk bare 76 år gammelt. Det ble først trykket i et brev skrevet til lokale medlemmer av Bekjennelseskirken, en kirkelig gruppering i Tyskland som motsatte seg nazismen. Sitatet skriver seg fra en tid etter det mislykkede attentatet på Hitler, og det er i denne historiske konteksten at «Luther-ordet» blir brukt som en evangelisk oppfordring:

«La dere ikke bli mismodige av dette skriftet om den spente situasjonen vårt folk står i nå. Vi må heller rette oss etter Luther-ordet: «Og om jeg visste at verden gikk under i morgen, ville jeg likevel gå ut i min hage og plante et epletre i dag.»

Å plante et epletre, ble siden et viktig symbol for hvordan den kristne skulle forholde seg i en verden hvor også ondskapen og døden kan se ut til å rå.

KONSERT

Vel møtt til DØDS- OG TRØSTEMESSE lørdag 31. oktober kl. 20.30

Heinrich Schütz' *Musikalische Exequien* (gravferdsmusikk) fremføres av vårt eget ensemble Schola St. Hallvard og vokalensemblet Calliophon.

Dette er ett av barokkens store mesterverk om døden - et både personlig og rørende musikkverk som klarer å favne det enkle og det flerstemmige, tid som er borte og tid som er nå.

Stykket regnes som det første tyske rekviem (dødsmesse) - mer presist er det musikk til sørgemessen og gravferden i den lutherske kirkens dødsriter. Schütz skrev musikken til gravferden for hans mesén, Heinrich II Reuss i 1636, over tekster som Reuss selv hadde valgt ut til å risses inn på sarkofagen han ble lagt i. Tekstene er hentet fra Bibelen og koraler fra reformasjonstiden, og er ordnet i tre deler: En «konsert» i form av en tysk begravelsesmesse» som innledes med «Naken kom jeg fra min mors liv». Så følger en motett for to kor over «Herr, wenn ich nur dich habe» over Davidsalme 73. Den siste og fullbyrdende delen synger koret Simeons lovsang «Herre, nå lar du din tjener fare herfra i fred», mens tre sangere synger «Salige er de døde» fra et annet sted i rommet. Musikalsk ledelse er ved vår egen Cathrine Bothner-Bye.

ALLEHELGENS GUDSTJENESTE & LYSUTDELING

Vel møtt til høymesse søndag 1. nov. kl.11.00

Allehelgens er en av de mest markante dagene i kirkeåret. Vi minnes våre døde, men vi deler også håpet om at døden ikke er det siste ordet som kan sies om våre liv – derfor er dagen blant annet preget av lystenning.

Vokalensemblene Schola St. Hallvard og Calliophon deltar med musikk fra Heinrich Schütz' "Musikalische Exequien" ett av barokkens store mesterverk viet dagens tema.

Hanna Haraldstad (diakon), Olav Rune Bastrup (kantor), Lars Martin Dahl (prest).

Etter Gudstjenesten blir det åpen kirke og utdeling av lys som man kan ta med seg til graven. Du er også velkommen til å sitte i stillhet i kirkerommet eller tenne lys i globen.

DIKTVEGGEN

Åpen kirke og dikt søndag 1. november kl. 12.00 -14.00.

Søndag etter gudstjenesten er kirken åpen for lystenning, bønn og for å møte en vegg med *dikt*.

Dikt har mange former. Vi er ute etter dikt som møter oss i det vi lever i. I sorgen, i håpløsheten, i motløsheten. De setter ord på det vonde vi selv ikke alltid har ord for. Det trøster.

Dikt kan også skape. Skape noe nytt. Skape håp.

Hvilke dikt har betydd noe for deg? I løpet av uken og på åpen kirke denne søndagen kan du komme og henge opp dine dikt, eller du kan lese dikt som har berørt andre.

LYSTENNING

Denne søndagen kan du tenne lys i kirken, få et lys å ta med hjem for å minnes noen du har mistet, eller et lys å tenne på graven.

Å tenne lys kan gi trøst, håp og ro.

I sorga skjønar

me det skjøre

Speglingar av augneblinkar

i ein mosaikk

som er livet knusbart

som skjørt glas

Berre kunstnaren ser korleis

bitane eingong kan funkla

sekundet du står der

undrande kven du var

Reidar Munkejord f. 1946

Salme 494, Vers 2

T Erling Tobiassen, 1932

M Sigurd Lunde, 1947

O Ella Holm Bull, 1990

Jeg er i Herrens hender

i alt som med meg skjer,

i smil og gråt jeg kjenner

at Herren er meg nær.

Om jeg i dype daler

må gå den tunge vei,

fra himlens høye saler

hans øye følger meg.

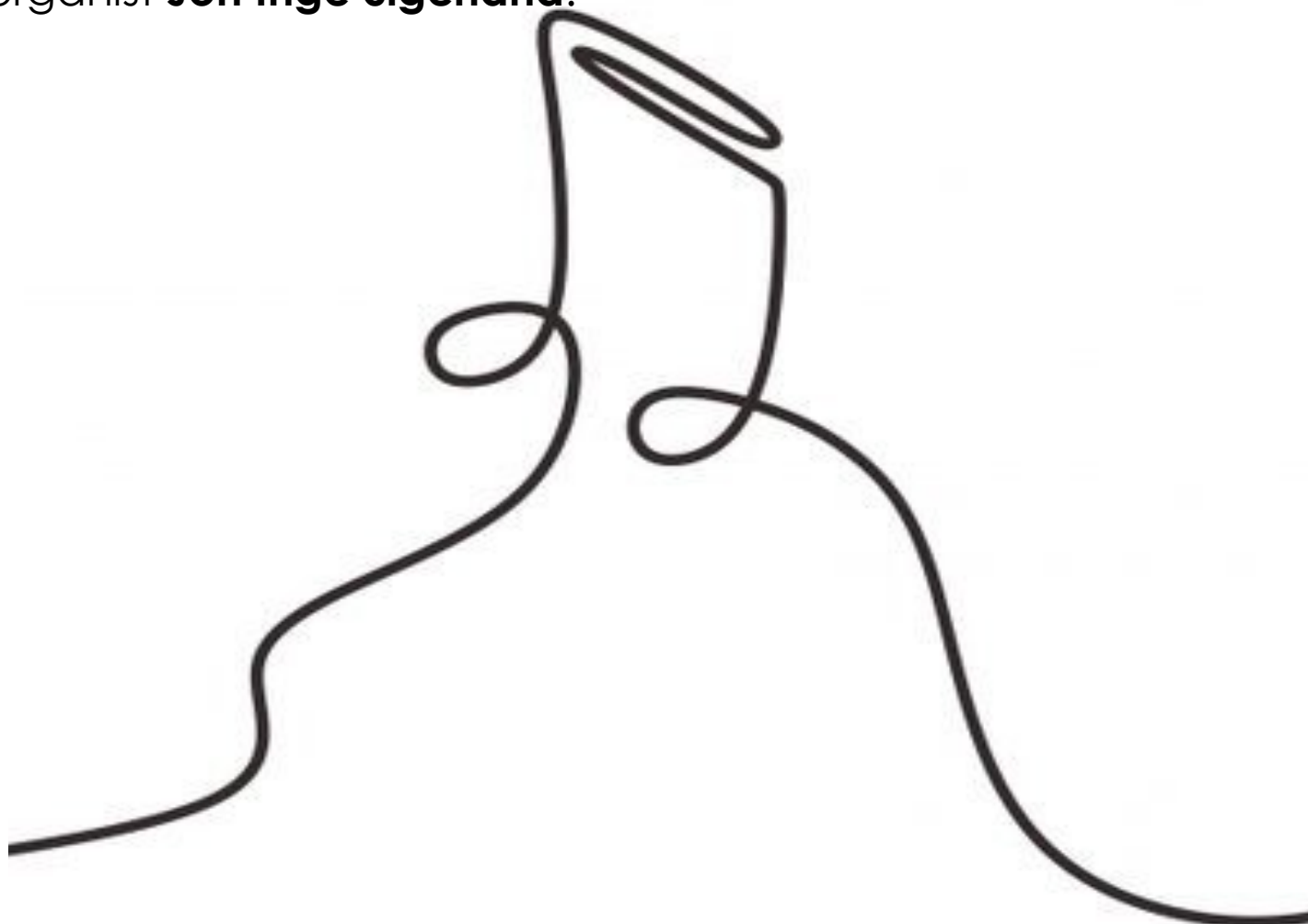
KONSERT MED ST. HALLVARD GUTTENE

Velkommen til gratis konsert med St. Hallvard-guttene i Grønland kirke **søndag 1. november!**

Konsertstart 18.00. Dørene åpnes 17.30.

Requiem - Maurice Duruflé

St. Hallvard-guttene presenterer Requiem, messe for de døde, i tre forskjellige utgaver, hvor den første er en kjent gregoriansk Introit. Deretter følger utdrag fra Requiem av Johannes Ockeghem fra 1483. Konserten avsluttes med Requiem av Maurice Duruflé fra 1948, akkompagnert av organist **Jon Inge Sigerland**.

FOR ALLE HELGNER

For
alle helgner som til døden tro
stod fast i kampen og har nådd
sin ro,
vær evig lovet, Krist, ditt navn
og blod!

Du var en borg for dem i
trengslens tid
du gav dem seier i den gode
strid,
i natten lyste du som dagning
blid.

La dine stridsmenn på den
lange vakt
få eie samme trygge troens
makt
og vinne samme gylne kronens
prakt!

Å sæle samfunn, sæle søsken-
krans!
Vi står i striden – se i seirens
glans.
Men ett er alle – alle er jo hans!

Blir striden tung og veiens
møye lang,
hør, fra det fjerne toner seiers-
sang,
og skaren styrkes atter på sin
gang.

En gyllen aften vinker alt til ro
hver ærlig stridsmann, som i
Kristi tro
vil gå til paradiset på løftets bro.

Men dag med større glans
går opp i hav
da Ærens Konge hever hers-
kerstav
og roper helgenskaren frem
av grav.

Da bølger slekters endeløse
bånd
mot ærens plass ved Kristi
høyre hånd
med jubelsang til Fader, Sønn

*«Døden er oppslukt, seieren vunnet.
Død, hvor er din brodd?
Død, hvor er din seier?» 1. Kor 15*